

ФАРУК ШЕХИЧ

КНИГА ЗА УНА

С подкрепата на програма
„Творческа Европа“
на Европейския съюз

Knjiga o Uni

© by Faruk Šehić, 2011

Illustrations© by Aleksandra Knezevic

© Русанка Ляпова, превод

© Димитър Стоянов-Димó, худ. оформление на корицата

© Издателство ЕРА, София, 2016

ISBN 978-954-389-379-9

**Изданията на *ЕРА* търсете на
www.erabooks.net**

Гарук Мехир

Книга за Уна

EPA

... защото забравата е свойство на паметта, тъмното ѝ подземие, другата тайнствена страна на монетата.

Хорхе Луис Борхес, „Читателят“

Умът ми забравя, но тялото ми пази белезите. В тялото кърви историята.

Джефри Хартман

ХИПНОЗА

Едно...

Понякога аз не съм аз, а Гаргано. Истинското ми аз е другият. Онзи от сянката. От водата. Русокос, крехък, безпомощен. Не ме питай кой съм, защото това ме плаши. Питай ме нещо друго, мога да ти разкажа спомените си. Как светът, съставен от твърда материя, почти се изпари и спомените останаха последно убежище на личността ми, която още малко и сама ще изветрее като стълб водна пара. Гмурна ли се в миналото, правя го съвсем съзнателно, иска ми се да съм цялостен, както повечето хора на Земята. Така вече ми е по-леко, втрещвам се в непрекъснатата бяла линия върху синия асфалт, тя ме успокоява, мракът се спуска безболезнено, не се обръщам, мракът е зад гърба ми, но сякаш го няма, сякаш не поглъща улицата,

къщите и дърветата. Върви след мен, но не смее да ме доближи, защото знае, че ще си послужи с щит от хартия със светещи думи. И всичко ще отиде по дяволите. А това не го искаме нито Гаргано, нито мракът, нито онзи другият, назовавам го с точните му имена: астронавт, авантюрист, изследовател на реки и морета.

Спомените ми са мръсни и отблъскващи. Гади ми се, когато трябва да говоря за бившата ни държава и за началото на войната. Чувството е като онова, което изпитвах, когато в съб-

лекалната преди час по физкултура бедните момчета смърдяха на урина. Щом зърна някое училище, веднага ме облива студена пот и пуловерът започва да ме стяга тъй, че тутакси получавам пристъп на клаустрофобия. От изблиците на военна дисциплина в училище намирахме спасение в тоалетната, където концентрацията на амоняк прерязваше дъха ти. Учителите бяха строги и педантични, коридорите лъщяха като пушечни дула, дъската беше черна със сиви ивици на местата, където беше минала гъбата, набита с тебеширен прах. В тоалетните чинии плуваха фасове и кондоми, единствената форма на съпротива срещу жестоката система. Всички ходехме с еднакви сини ученически престилки. Въздухът беше просмукан от миризмата на сандвичи от училищната лавка с най-евтин салам, кръстен с помпозното име *Паризер*¹. Архитектурата на училищата беше такава, че в случай на война лесно можеха да се превърнат в казарми, понеже отвсякъде бяха наблъскани с прозорци, откъдето ние, невръстните войници, въоръжени с прашки и дървени пушкала, можехме да оказваме съпротива на числено превъзхождащия ни подъл противник, а в миговете на затишие да пеем партизански песни с горди и почернели от сажди лица.

От гниещите дървени подове на старите австро-унгарски сгради те удря вонята на застояли фекалии и на болестите на техните обитатели, градския лумпенпролетариат. Гърлото на половинлитрова бутилка от карловачко пиво стърчи от горите тилилейски около попрезрялата вагина на келнерката, която демонстрира пред клиентите на заведението уменията на половия си орган. Докато лежи така на масата, разкикерила хълбоци, бели като сняг, от тила ѝ виси конска опашка от лъскава черна коса, а на врата ѝ е изсочила вена, дебела колкото палец. Лампата на високия таван е мъждива и тия, дето са с по-слабо зрение, са се приближили плътно до коленете ѝ, за да се убедят, че вагината ѝ наистина поглъща предмети. Щом пърформансът приключи, келнерката съби-

¹ „Парижки“ – малотраен варен колбас от телешко и свинско. – Б. пр.

ра парите, нахлузва дълбоките си бели пликчета, придърпва отгоре им късата си пола и налива коняк на жадните зрители. Ако зяпачите, удавени в евтин коняк и никотин, бяха чели латински книги, щяха да знаят, че току-що са имали шанс да надникнат в *speculum mundi*, или в огледалото на света².

Спомените ми са толкова гадни, че се възпират един друг. Всичко, за което се сетя, ме застава да спра да връщам лентата назад. Виждам наред асфалтираната „Титова улица“ конски лайна, от които се вдига пара. Чаткане на копита – неуморно депресивно тактуване, което ме обезкуражава. Дъжд, който вали дни наред в ритъма на конските подкови. Знам, че мога да превъзмогна чувството на погнуса и да видя всичко в по-красиви багри, но тогава като че ли бих изневерил на желанието си за безкомпромисен поглед към миналото.

От спомените ми изплува мъртвешки ковчег със стъклено прозорче, през което ме гледа учителят по рисуване с намръщено лице и очила с черни рамки. Сякаш десетилетия преди да бъде убит, тези черни рамки са ограничили лицето му до формат, подходящ за некролог. Следват безкрайните партизански погребения, тръбите и тромбоните от медния духов оркестър, които отекуват със съзлививи акорди, а по гръбнака ми се стича пот заради всички партизански маршове, които съм изгледал в девет и половина сутринта в неделя по Втори канал на държавната телевизия. Мъртвешката носилка с белия вързоп с тялото на пралеля ми се спуска към падината на Хум, откъдето се открива гледка към зелените речни острови. Лъжата, в която живеехме истински и която щеше да ни се върне тъпкано с хилядите снаряди през четирите години война. Погнусата ми би могла да се превърне в религия, но не искам да се оставям на омразата, твърде евтино е за моя вкус.

На слънце е прекалено горещо, а на сянка е усойно и влажно. Смърди на пикоч, на лайна, на боя за обувки. Това са спо-

² Отпратка към картина на Гюстав Курбе „Произходът на света“, на която е изобразена вагина, както и към пърформанса „Огледалото на произхода“ на люксембургската художничка Дебора де Робертис в музея „Д’Орсе“. – Б. пр.

мените от отминалия ми живот, които изскочиха първи пред очите ми. Не вярвам, че някога ще се отърва от отвращението си към всички изтъркани фрази, на които се крепеше бившата ни държава. Започва да ми се повдига само като ги изрека. Цяло щастие е, че има и естествена реч, думи със скрито значение. Както и че я има река Уна.